

Aviz — Politica industrială spațială a UE

(2013/C 356/09)

COMITETUL REGIUNILOR

- menționează aspectele relevante care trebuie reglementate în contextul politicii spațiale emergente a UE vor fi standardele industriale, aspectele legate de operațiunile tehnice și exploatarea comercială a infrastructurii de comunicare prin sateliți;
- este de acord că elaborarea unor politici publice orientate către cerere în sectorul spațial al UE este menită să încurajeze utilizatorii, dar aceasta nu poate fi redusă la subvențiile acordate consumatorilor;
- solicită Comisiei să stabilească criteriile privind utilitatea publică a serviciilor, în lumina competențelor și nevoilor autorităților publice, care vor fi aplicate în evaluarea cererii utilizatorilor;
- subliniază că un aspect vital al politicii industriale a UE ar trebui să îl constituie relația strânsă dintre nivelul local/regional, care colaborează cu întreprinderile pentru a le sprijini primii pași, și nivelul național/comunitar;
- dorește să atragă atenția asupra experienței obținute din cele mai bune practici de la nivel local și regional, care arată că, în marea majoritate a cazurilor, serviciile în aval Copernicus/GMES deservește nevoile politicii publice și și-au demonstrat utilitatea pentru obiectivele publice;
- sugerează ca serviciile și aplicațiile dezvoltate pe baza tehnologiilor spațiale să fie cofinanțate din fondurile structurale, în măsura în care există un grad suficient de voință politică și de sensibilizare a celor care gestionează fondurile. Un astfel de mecanism a fost implementat deja în cadrul financiar 2007-2013, unde fonduri de coeziune sau FEDER au fost realocate unei noi priorități: internet în bandă largă bazat pe sateliți pentru regiuni ultraperiferice;
- este de părere că faza operațională a programului Copernicus este esențială pentru succesul economic al noilor evoluții tehnologice, însă va fi necesară asistență financiară pentru a acoperi cheltuielile de constituire legate de adoptarea unei noi tehnologii de către diferiți utilizatori.

Raportor

Adam STRUZIK (PL-PPE), mareșalul voievodatului Mazovia

Document de referință

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Politica industrială spațială a UE: valorificarea potențialului de creștere economică în sectorul spațial”

COM(2013) 108 final

I. RECOMANDĂRI POLITICE**COMITETUL REGIUNILOR**

1. salută Comunicarea Comisiei care stipulează în mod clar importanța politicii industriale spațiale a UE;

Observații preliminare

2. subliniază că sectorul spațial reprezintă un element-cheie al Strategiei Europa 2020 și al inițiativelor emblematiche ale acesteia, în special „o Uniune a inovării” și politica industrială. Tehnologia spațială are o însemnătate deosebită pentru economia bazată pe cunoaștere, influențând competitivitatea economică în viitor și asigurând instrumentele pentru soluționarea altor probleme terestre urgente. Un spin-off spațial poate fi definit ca rezultatul unei descoperiri sau al unei schimbări pe parcursul unor activități spațiale, utilizat sau transferat apoi în alte contexte, creând valoare economică suplimentară;

3. notează că, în conformitate cu evaluarea ESA a sectoarelor din aval cu valoare adăugată în domeniul aplicațiilor cu bază spațială, piața europeană este mai redusă și mai puțin specializată în piața privată în comparație cu piața globală. De asemenea, spre deosebire de alte națiuni cu o industrie spațială, industria de apărare nu stabilește standarde și activități inițiale. La nivel mondial, majoritatea companiilor operează pe mai multe segmente și de-a lungul lanțului de creare a valorii economice. În Europa, sunt extrem de puțini actori care să controleze întregul lanț de valori. În ansamblu, gradul de specializare din Europa (care se concentrează pe aplicații specifice de navigație prin satelit) este mai scăzut decât la nivel mondial;

4. este conștient de principalele aspecte de politică privind sectorul spațial al UE, care cuprind organizarea pieței, simplificarea administrativă, principiile de achiziții publice, accesul la date, statutul de client al instituțiilor publice și cadrul de reglementare;

5. recunoaște că, în general, industria spațială a UE are un impact major asupra poziției științifice și tehnologice a UE. Aceasta înseamnă încurajarea bazei științifice și tehnologice europene și include efectele pe scară largă ale tehnologiei spațiale asupra economiei în ansamblu;

6. este de acord cu Concluziile Consiliului din 30 mai 2013 privind „Politica industrială spațială a UE – valorificarea

potențialului de creștere economică în sectorul spațial”, conform cărora, participarea IMM-urilor la lanțul de aprovizionare este o componentă esențială a competitivității industriei spațiale europene, în interesul unei baze industriale echilibrate; se alătură Consiliului în ce privește solicitarea adresată Comisiei de a examina în continuare necesitatea unor noi instrumente financiare inovatoare;

7. consideră că, din punctul de vedere al autorităților locale și regionale, este foarte important să se promoveze utilizarea aplicațiilor spațiale în politicile UE și prin urmare, UE ar trebui să elaboreze măsuri de sprijin adecvate prin care să stimuleze dezvoltarea și punerea în practică a aplicațiilor spațiale în rândul utilizatorilor publici și privați, în special al autorităților locale și în sectorul IMM-urilor, alături de măsuri asociate de susținere a inovării;

A. Obiective și acțiuni ale politicii industriale spațiale

8. este de acord cu punctul de vedere al Comisiei potrivit căruia spațiul este foarte important pentru UE și cetățenii acestuia; asemenea Comisiei, vede marile provocări cu care se confruntă industria spațială a Europei ca urmare a evoluțiilor înregistrate de puterile spațiale emergente (cum ar fi China și India). Așa cum s-a constatat în comunicare, această situație a rezultat în urma finanțării insuficiente și nu a lipsei de eficiență a sectorului spațial european;

9. înțelege că, în această perioadă în care UE și statele membre se confruntă cu dificultăți financiare, politica industrială spațială a UE ar trebui să se concentreze asupra creării fundamentului pentru dezvoltarea în viitor a sectorului pe piața globală și pe îndepărtarea obstacolelor care ar putea împiedica acest proces. Prin urmare, Comitetul sprijină pe deplin obiectivele prezentate în comunicare: stabilirea unui cadru de reglementare, dezvoltarea unei baze industriale competitive, stimularea randamentului, dezvoltarea piețelor pentru aplicațiile spațiale și asigurarea independenței tehnologice și a accesului independent în spațiu;

10. susține ideea că o „gubernanță spațială” eficientă în Europa presupune un acord între principalii actori, și anume CE, ESA și statele membre; în același timp observă că, din punct de vedere politic, o decizie comună privind o politică europeană de apărare ar facilita cooperarea dintre sectoarele militare naționale, de care ar profita și sectorul spațial civil;

11. recunoaște realizările de pe piață ale sectorului spațial european, în special în domeniul SatCom și sprijină eforturile Comisiei de a menține competitivitatea acestui segment pe piața globală. Din acest punct de vedere, Comitetul sprijină cu fermitate inițiativa de a garanta operatorilor europeni accesul la canalele de frecvență radio. Acest aspect este important pentru regiuni, întrucât SatCom asigură mijloacele de depășire a decalajelor de acces la conexiunea în bandă largă în zonele cu o densitate scăzută a populației;

12. recunoaște importanța independenței tehnologice a sectorului spațial european și este de acord cu soluțiile propuse, cum ar fi schimbul reciproc cu sectoare non-spațiale, lansarea unor cereri de proiecte în cadrul programului Orizont 2020 și investiții în formarea unei forțe de muncă calificate pentru industria spațială;

13. totuși, se întreabă dacă fondurile disponibile (de exemplu, în cadrul programului Orizont 2020) ar fi suficiente pentru un real progres către dezvoltarea independenței tehnologice. De aceea, solicită Comisiei să prezinte un plan detaliat referitor la realizarea acestui obiectiv;

14. sugerează că, în ceea ce privește forța de muncă calificată, aceasta ar trebui căutată cu prioritate în noile state membre ale UE care și-au exprimat interesul și ambiția de a se alătura clubului națiunilor cu o industrie spațială și, în plus, au un nivel înalt de educație în domeniul ingineriei și al științelor fizice;

15. sprijină cu tărie dezvoltarea pieței pentru aplicații și servicii spațiale și menționează că autoritățile locale și regionale pot juca un rol fundamental în acest proces;

16. în acest context, dorește să reamintească că autoritățile locale și regionale sunt utilizatori importanți ai serviciilor spațiale. Cu toate acestea, pentru a valorifica pe deplin potențialul aplicațiilor spațiale, autoritățile locale și regionale ar trebui să fie mai conștiente de beneficiile lor ca utilizatori. Este necesar un dialog mai intens între furnizorii de servicii și utilizatorii finali;

17. de asemenea, consideră că, pe teritoriul lor, autoritățile locale și regionale aduc laolaltă diferiți actori economici și părți implicate în triunghiul inovării. Autoritățile locale și regionale sunt responsabile de inovare și programele pentru IMM-uri care ar putea fi legate de spațiu, contribuind astfel în mod strategic la consolidarea pieței spațiale;

18. de asemenea, observă că, datorită apropierii lor de public, autoritățile locale și regionale se bucură de un acces unic la diferite grupuri sociale de pe teritoriul lor, fiind astfel într-o

poziție ideală pentru a informa cetățenii cu privire la avantajele serviciilor spațiale; în acest context, rețelele autorităților locale și regionale, ca, de exemplu, rețeaua NEREUS (*Network of European Regions Using Space Technologies*) capătă o importanță deosebită;

B. Preocupări generale la nivel local și regional

19. recunoaște că, din punctul de vedere al regiunilor ca principali utilizatori ai aplicațiilor pentru sateliți, în special ai serviciilor și produselor Copernicus/GMES, politica de industrie spațială a UE ar trebui să sprijine inovarea tehnologică și să îndepărteze obstacolele din calea dezvoltării acesteia. Succesul politicii spațiale a UE se va măsura prin creștere, evitarea costurilor, propagare transectorială și oportunități de locuri de muncă de înaltă calificare și productive;

20. împărtășește punctul de vedere al Comisiei, conform căruia, încurajarea inovării pe latura cererii de pe piață este principala provocare care trebuie abordată de politica spațială a UE pentru a aduce regiunilor și cetățenilor din UE beneficiile economice ale fondurilor investite deja în domeniul spațial prin programele-cadru;

21. este de acord că elaborarea unor politici publice orientate către cerere în sectorul spațial al UE este menită să încurajeze utilizatorii, dar aceasta nu poate fi redusă la subvențiile acordate consumatorilor;

22. solicită Comisiei să stabilească criteriile privind utilitatea publică a serviciilor, în lumina competențelor și nevoilor autorităților publice, care vor fi aplicate în evaluarea cererii utilizatorilor;

23. notează, din perspectivă regională, că utilizatorii finali de la nivel local și regional vor recurge la serviciile și produsele Copernicus doar dacă vor exista argumente economice clare în favoarea utilizării lor;

24. recomandă Comisiei să abordeze tema mecanismelor de finanțare pentru utilizatorii existenți și potențiali care ar putea fi puse la dispoziție de către UE și statele membre în momentul în care serviciile devin operaționale. În Europa și peste tot în lume, observarea Pământului este o infrastructură publică și urmărește interesul public, fiind dependentă de finanțare publică pentru cercetare și dezvoltare, precum și pentru implementarea operațională a serviciilor;

25. este de părere că faza operațională a programului Copernicus este esențială pentru succesul economic al noilor evoluții tehnologice, însă va fi necesară asistență financiară pentru a acoperi cheltuielile de constituire legate de adoptarea unei noi tehnologii de către diferiți utilizatori;

26. se așteaptă ca utilizatori precum autoritățile locale și regionale și IMM-urile să solicite în continuare stimulente și sprijin din partea UE și a statelor membre și menționează că și ESA ar putea fi implicată în furnizarea de asistență pentru utilizatori;

27. dorește să atragă atenția asupra experienței obținute din cele mai bune practici de la nivel local și regional, care arată că, în marea majoritate a cazurilor, serviciile în aval Copernicus/GMES deserveșc nevoile politicii publice și și-au demonstrat utilitatea pentru obiectivele publice;

28. sugerează ca serviciile și aplicațiile dezvoltate pe baza tehnologiilor spațiale să fie cofinanțate din fondurile structurale, în măsura în care există un grad suficient de voință politică și de sensibilizare a celor care gestionează fondurile. Un astfel de mecanism a fost implementat deja în cadrul financiar 2007-2013, unde fonduri de coeziune sau FEDER au fost realocate unei noi priorități: internet în bandă largă bazat pe sateliți pentru regiuni ultraperiferice;

C. Abordarea problemelor specifice sectorului

29. notează că sectorul spațial se caracterizează prin cicluri lungi de dezvoltare. Din această cauză cresc riscurile pieței, întrucât potențialul pieței pentru noi aplicații trebuie evaluat cu mult timp în avans. Prin urmare, antreprenorii în domeniul spațial întâmpină greutăți în atragerea investitorilor. Mai mult, viața operațională lungă a activelor spațiale (10-15 ani pentru un satelit de telecomunicații) face ca piața să fie ciclică, fiind foarte dificilă adaptarea rapidă a ofertei la condițiile de cerere în schimbare;

30. recunoaște că în sectorul din amonte, costurile fixe ridicate ale investițiilor în cercetare și dezvoltare și perioadele lungi de dezvoltare, precum și dimensiunea redusă a pieței împiedică dezvoltarea unor economii de scară, ceea ce încurajează tendința către concentrare (de exemplu, în sectorul lansărilor spațiale). Pe de altă parte, economiile de scară sunt posibile în sectorul din aval, făcând piețele mai mari mai viabile din punct de vedere economic. Natura acestor provocări indică faptul că nu se poate trece cu vederea peste rolul central al guvernelor în economia spațială europeană;

31. subliniază că pentru Uniunea Europeană și statele membre este absolut crucial să se ia deciziile politice, legale și tehnice necesare, în concertare cu ESA și fără întârziere, în vederea asigurării resurselor financiare necesare pentru garantarea accesului independent în spațiu, să se completeze sistemele spațiale în curs de dezvoltare sau planificate și să se promoveze cercetarea și dezvoltarea serviciilor și aplicațiilor spațiale inovatoare;

32. consideră că industria spațială, deși are importanță strategică, nu constituie încă o forță majoră a economiilor naționale în comparație cu alte sectoare industriale din Europa și cere ca viitoarea politică privind industria spațială a UE să asigure mai multă independență a UE față de furnizarea de componente strategice de către țările terțe;

33. încurajează ESA să sprijine în continuare organizațiile interesate în transferul de tehnologie spațială la alte industrii prin finanțarea studiilor de fezabilitate, a analizelor de piață și crearea de prototipuri. Întreprinderile nou-înființate sunt sprijinite prin intermediul incubatoarelor de afaceri, precum și prin „stimulente” (sau fonduri inițiale) acordate de Oficiul de programe de transfer de tehnologie al ESA. De asemenea, Comitetul pledează pentru un dialog care să aducă noi oportunități pentru actorii de la nivel local și regional;

34. este de părere că este vital ca UE să promoveze „specializarea inteligentă” și cooperarea dintre programele sale regionale și de inovare, dacă se dorește să se evite decalajul față de concurența internațională;

35. este de acord cu Concluziile Consiliului, conform cărora, un element-cheie al specializării inteligente este implicarea regiunilor ca actori importanți în politica de inovare a Europei, ceea ce poate ajuta sectorul de cercetare să valorifice potențialul financiar masiv al fondurilor regionale ale UE. Din punctul de vedere al autorităților locale și regionale este deosebit de importantă dezvoltarea unor modele de afaceri și îmbunătățirea abilităților de afaceri în cadrul IMM-urilor în domeniul serviciilor legate de observarea Pământului;

36. pledează pentru coordonarea politicilor UE și naționale, în vederea accelerării procesului de maturizare, atât a ofertei, cât și a cererii din sectorul observării Pământului. Recentul val de consolidare este un semn că industria se pregătește pentru faza următoare. Este momentul propice pentru grupurile principale de clienți, cum ar fi guvernele, să preia aplicațiile de observare a Pământului pe scară largă. Dacă guvernele reușesc să unifice cererea la nivelul UE, acest lucru va crește cererea, pe de o parte, și va permite standardizarea (și economii de scară pentru industrie), pe de altă parte;

D. Impactul sectorului spațial

37. constată că o serie de rezultate de tip spin-off tehnologice legate de științele vieții și provenite din sectorul spațial sunt insuficient exploatate în UE; la nivel european, o strategie bine orientată rezultate ar avea beneficii imense la demararea unui program spațial, implicând participarea mai largă a reprezentanților altor sectoare industriale;

38. subliniază importanța tehnologiei pentru sateliți în sectorul spațial al UE și constată că aproximativ două treimi din vânzările de sateliți sunt destinate aplicațiilor de telecomunicații. În contextul politicii privind industria spațială a UE este important să se țină seama de faptul că această piață a făcut obiectul unor variații ciclice, reflectând în primul rând schimbări în cererea pentru sateliți de telecomunicații geostaționari și servicii de lansare asociate;

39. notează că telefoanele mobile, internetul, cărțile de credit, taxele rutiere, transmisiile televizate și previziunile meteo sunt doar câteva exemple ale funcțiilor cotidiene care se bazează parțial sau în întregime pe sateliți. Alte funcții mai strategice cuprind, de exemplu, agricultura, monitorizarea oceanelor și a curentilor de aer, navigarea vapoarelor și a aeronavelor, monitorizarea urgențelor, poluarea, clima și mediul;

40. de asemenea, constată că prin sporirea prezenței actorilor privați în spațiu, tehnologia și serviciile spațiale au devenit mai abordabile și mai acceptabile, ceea ce a permis țărilor care nu au programe naționale spațiale și țărilor în curs de dezvoltare să profite de pe urma beneficiilor pe care le oferă spațiul;

41. recunoaște că programul-cadru european (FP7) a avut o contribuție importantă la promovarea inovării în cadrul serviciilor Galileo/EGNOS și al celor asociate; cu toate acestea, raportorul regretă faptul că în cadrul FP7 s-a acordat foarte puțină atenție candidaturilor, aspectul central fiind sectorul în amonte;

E. Abordarea în viitor a politicii industriei spațiale a UE

42. se întreabă dacă este suficient să se acorde atenție doar pieței forței de muncă, infrastructurii și respectării normelor de concurență (cu alte cuvinte, calității mediului economic) sau dacă accentul ar trebui deplasat către posibilitățile de a produce bunuri și servicii care pot fi exportate;

43. salută faptul că programele GALILEO și Copernicus au fost luate în considerare în cadrul financiar multianual 2014-2020 al UE;

44. subliniază că, în ciuda faptului că strategia europeană pentru perioada 2014-2020 se concentrează pe cercetare și dezvoltare și tehnologia de vârf, UE și-ar putea pierde avantajul concurențial în acest domeniu în fața țărilor în curs de dezvoltare și industrializare rapidă, cum ar fi India, China și Brazilia, dacă bugetele statelor membre prevăzute pentru cercetare și dezvoltare nu ating nivelul stabilit în Strategia de la Lisabona;

45. menționează că succesul oricărei politici industriale este strâns legat de tendințele macroeconomice din UE și economiile naționale și pledează pentru dezvoltarea unei producții industriale bazate pe tehnologie avansată și cercetare intensivă, în care să se poată valorifica avantajul concurențial;

46. consideră că este importantă punerea în aplicare echilibrată a Strategiei Europa 2020; prin urmare, se întreabă dacă este suficientă concurența în sectoare inovatoare pentru îmbunătățirea ocupării forței de muncă și a creșterii în întreaga economie a UE și solicită să se sprijine întregul sector spațial, astfel încât structura acestuia să fie mai echilibrată în ce privește întreprinderile mari, medii sau mici;

47. recunoaște că în timp ce Comisia Europeană dispune de instrumente (cum ar fi specializarea inteligentă) prin care să asigure o abordare mai geografică a politicii industriale în sectoarele-cheie, mai sunt multe de făcut pentru a asigura acces suficient la finanțare (capital de risc) din surse mai dispuse să-și asume riscuri;

48. subliniază că un aspect vital al politicii industriale a UE ar trebui să îl constituie relația strânsă dintre nivelul local/regional, care colaborează cu întreprinderile pentru a le sprijini primii pași, și nivelul național/comunitar;

F. Principiul subsidiarității și proporționalității

49. împărtășește punctul de vedere al Comisiei potrivit căruia, în conformitate cu articolul 4 alineatul (3) din TFUE, în domeniile cercetării, dezvoltării tehnologice și spațiului, Uniunea dispune de competență pentru a desfășura acțiuni, în special pentru definirea și punerea în aplicare a programelor, fără ca exercitarea acestei competențe să poată avea ca efect împiedicarea statelor membre de a-și exercita propria competență. Competențele partajate vor fi în vigoare până când UE va crea legislație UE secundară în aceste domenii, iar în acel moment parlamentele naționale vor trebui să elimine legislația națională incompatibilă;

50. constată că finanțarea fragmentată și limitată disponibilă pentru cercetare în domeniul spațial este unul din principalele obstacole dezvoltării activităților spațiale, solicitând o mai bună coordonare a acestora între UE, ESA și statele membre respective, permițând astfel ca Europa să-și exercite statutul de lider mondial în sectorul spațial. Importanța implicării UE în finanțarea activităților de cercetare a spațiului este susținută de faptul că multe dintre aceste activități nu ar avea loc fără sprijinul CE. În acest sens, acțiunea UE este indispensabilă;

51. este de părere că acțiunea propusă în comunicare este necesară, întrucât chestiunea abordată are aspecte transnaționale, care nu pot fi reglementate în mod satisfăcător de statele membre și deoarece măsurile și asistența orientată asigurate de UE în acest cadru nu sunt suficiente pentru realizarea obiectivelor avute în vedere. Acțiunea propusă va avea beneficii clare, având în vedere dimensiunea și eficacitatea sa, în comparație cu acțiunile fragmentate la nivel național, regional sau local, în principal în virtutea economiilor de scară, întrucât programele spațiale cuprinzătoare presupun un nivel de investiții pe care statele membre nu și-l pot permite;

52. mai mult, observă că prezenta inițiativă nu caută să înlocuiască inițiativele luate de statele membre. Ea urmărește să completeze acțiunile întreprinse la nivelul lor și să consolideze coordonarea atunci când o astfel de coordonare este necesară pentru realizarea obiectivelor comune;
53. consideră că argumentele sunt clare, adecvate și convingătoare. În consecință, acțiunile UE prevăzute în comunicare sunt în conformitate cu principiul subsidiarității;
54. este de acord cu Comisia că, în ceea ce privește principiul proporționalității, UE ar trebui să legifereze doar în măsura necesară. Ar trebui să se urmărească încurajarea cooperării dintre statele membre, coordonarea acțiunilor naționale sau completarea și sprijinirea acestor acțiuni prin linii directe, crearea de mecanisme de schimb de informații etc. Aspectele relevante care trebuie reglementate în contextul politicii spațiale emergente a UE vor fi standardele industriale, aspectele legate de operațiunile tehnice și exploatarea comercială a infrastructurii de comunicare prin sateliți.

Bruxelles, 8 octombrie 2013

Președintele
Comitetului Regiunilor
Ramón Luis VALCÁRCEL SISO
